

Posudek bakalářské práce

Rozvoj dítěte v mateřské škole v oblastech porovnávání, uspořádání a celku a jeho části

Kateřina Čubová
Učitelství pro MŠ

Autorka zvolila téma, které je aktuální jednak z pohledu pedagogů mateřských škol a prvního stupně základních škol, jednak z pohledu teorie předškolního vzdělávání. Z širokého spektra předmatematických představ se zaměřila pouze na tři z nich, což jí umožnilo více se na danou problematiku soustředit a dospět ke konkrétním závěrům. Při zpracování využila možnost realizovat alespoň na malém vzorku pedagogický výzkum.

Přibližně polovinu poměrně rozsáhlé práce (62 stran textu a příloha) tvoří teoretická část. Autorka v ní charakterizuje dítě předškolního věku a současně uvádí možnosti rozvoje jeho motoriky, řeči a vnímání. Správně akcentuje ty faktory, které ovlivňují vytváření základních matematických představ. Jim je věnována kapitola vycházející z Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Očekávané výstupy jsou doplněny poznatky z odborné literatury i ukázkami konkrétních úkolů a činností. Podrobněji jsou tak zpracovány všechny tři oblasti, na které je práce zaměřena - porovnávání, uspořádání a celek a jeho části. Teoretickou část práce uzavírá kapitola o deficitech dílčích funkcí v kognitivním procesu, které mohou být překážkou či brzdou při rozvíjení předmatematických představ. Teoretická část má logickou strukturu, autorka pracuje s různými prameny a dokáže využít závěry různých autorů k tvorbě smysluplného textu. Za jistý nedostatek považuji pouze poněkud neorganicky zařazenou podkapitulu o historii matematiky. Rozsah necelé stránky neumožňuje srovnat vývoj matematických představ z pohledu vývoje lidstva a vývoje dítěte jako jedince, vzhledem k zaměření práce se potom uvedená kapitola jeví jako nadbytečná.

Další část práce je věnována výzkumu, který autorka prováděla s předškolními dětmi různého věku (3-6 let). Jeho cílem bylo zjistit v závislosti na věku stupeň rozvoje dítěte ve výše uvedených oblastech základních matematických představ. V metodologické části jsou vedle cíle stručně uvedeny výzkumné metody, podmínky experimentu a jeho osnova. Autorka dále popisuje zadání osmi aktivit a kritéria hodnocení úspěšnosti dětí v jednotlivých činnostech. K dobré představě čtenáře o aktivitách přispívají barevné fotografie použitých pomůcek.

Vlastní experiment autorka realizovala v mateřské škole v době své pedagogické praxe. To vyžadovalo dobrou spolupráci s učitelkami mateřské školy, které provedly výběr dětí a poskytly i jejich stručné charakteristiky. Aktivitu, kterými autorka ověřovala schopnost dětí porovnávat objekty (rozdíly na obrázku, různá hmotnost), uspořádávat je podle daných kritérií (hmotnost, časová následnost) a vytvářet z částí celek (dokreslení chybějící části, stavba z kostek, skládání obrázku), byly provedeny v prostředí MŠ individuálně postupně vždy se dvěma dětmi daného věku (3 roky, 4 roky, 5 let, 6 let). Výsledky jsou pro jednotlivé činnosti zachyceny přehledně v tabulkách a vždy jsou doplněny slovním komentářem. Autorka sleduje, zda dítě provedlo úkol samostatně, s dopomocí, či zda ho ani s dopomocí nezvládlo. Jako motivace dětí k provádění úkolů byla zvolena pohádka O Zlatovlásce. Činnosti jsou tak dobře provázány, ale vzhledem k délce textu pohádky a jejímu jazyku nepovažuji u nejmenších dětí volbu pohádky za šťastnou.

Závěr práce obsahuje vedle osobní výpovědi autorky (její vztah k matematice, prožitky při tvorbě práce) velmi stručně zhodnocené výsledky experimentu v návaznosti na souhrnnou tabulku uvedenou na s. 57. I experiment provedený na takto malém vzorku (vždy dvě děti stejného věku, celkem 8 dětí) potvrdil skutečnosti uváděné v odborné literatuře – některých typů porovnávání jsou schopné již tříleté děti, porovnávání a řazení více objektů je mnohem náročnější, zejména časová následnost jevů dělá často problémy i předškolákům, rovněž vztah celku a částí nalézají děti až v pozdějším věku (viz kapitola 1.1). Protože provedení pedagogického experimentu je organizačně a metodologicky velmi náročné a jeho realizace je u bakalářské práce spíše nadstandardem, hodnotím i takto drobný experiment pozitivně.

V práci se nevyskytují závažnější odborné ani metodické chyby. K následujícím připomínkám a otázkám by autorka měla zaujmout stanovisko při obhajobě své práce:

- s. 9 – Co znamená věta „V předškolním období by se neměly děti vzdělávat stejně jako ve škole podle určitého vzdělávacího programu.“? Není v rozporu s kapitolou 1.2.2?
 - s. 10³ – Kdo se stává šikovníjší?
 - s. 16 - U těles je problémem spíše pojmenování krychle jako kostky, v rovině pojmenování kruhu jako kolečka.
 - s. 17 – Je uvedeno, že „... není žádoucí používat u dětí v mateřských školách symboly číslic, ...“. Má předškolní dítě poznávat písmena? Jaký je vlastní názor autorky?
 - s. 20 – V úlohách na hledání rozdílů na obrázcích bývají rozdíly různého charakteru. Který typ rozdílů je podle autorky pro děti nejobtížnější a proč?
 - s. 22 – Je uvedeno „... dva a více objektů, které mají stejná kritéria...“. Co tím autorka míní? (Zřejmě chtěla uvést stejné hodnoty podle daného kritéria, stejné hodnoty znaku apod.).
 - s. 27 – Má být Sindelárová, či Sindelarová (srovnání: s. 28, 30, 32, ..., seznam literatury)?
 - s. 35 a další – Některé aktivity nepovažuji za přiměřené věku dětí. Například dokreslování poměrně náročné struktury hradu jako práce s osovou souměrností ve čtvercové síti je úkolem, který nezvládne řada školáků. V experimentu mohly být použity jiné aktivity.
 - s. 40 – Podle jakých kritérií byl proveden výběr dětí pro experiment?
 - s. 41 – U tříleté Adélky je učitelkou uvedeno, že nevydrží dlouho u činnosti. Jaké je v tomto směru očekávání autorky? Co je běžné u dětí v tomto věku?
 - s. 51 – Nevhodnost některých úkolů zejména pro 3-4leté děti dokazuje i ztráta jejich zájmu o řešení. Pokud se neúspěchy opakují, je dítě demotivováno.
- Příloha – Byl text pohádky dětem srozumitelný (ustrojit hada, povětrí, sic,...)? Vydržely nejmladší děti sledovat poměrně dlouhý text? Znaly pohádku?

Práce je psána čtivou formou, text je přehledný a srozumitelný. Grafické podobě věnovala autorka značnou pozornost, vhodně jsou zařazeny obrázky a tabulky.

Kvalitu práce bohužel snižuje velké množství překlepů (např. s. 10 – vizuomotorika nebo vizomotorika?, s. 23 – vtahy místo vztahy, jednotky a) – chybně umístěná závorka), velmi

časté chyby v interpunkci (např. s. 13⁵, 13_{4,5}, 14₆, 17₅, 24⁴, 29⁷, 30₄, 35₂) a řada chyb ve větne stavbě i pravopisu (např. s. 13 – dokáže dítě ..., problém jim však činí (mu), s. 15 – prsty ... přivedl_í (!), s. 19 – ... na tři vybrané oblasti ..., a tím je (těmi), s. 22 - ... proces, který je současně procedurou i její výsledek (jejím výsledkem), s. 24 - ... který je nejlehčí, který potom a nakonec nejtěžší, s. 27 – stavbu a druhé dítě se jí snaží ... (ji), s. 28 – kolektiv odborníků se shodovali (shodoval), s. 33 – budou fotografovány ... a následně na tom základě zpracována (bude zpracována)).

Přes výše uvedené nedostatky předložená práce svým rozsahem i obsahem splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Lze konstatovat, že autorka umí pracovat s odbornou literaturou a uplatňovat tvořivě teoretické poznatky v praxi. Doporučuji předloženou práci uznat jako bakalářskou a navrhuji klasifikaci **velmi dobře**.

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.
oponent

V Plzni dne 30. dubna 2017